Naturinventering för en stranddetaljplan vid Storträsk, Oravais i Vörå kommun år 2018

NATURE-INVEST
Ingvar Fagerholm (FM, biolog)
Korsholm 2018

Naturinventering för en stranddetaljplan vid Storträsk, Oravais i Vörå kommun år 2018

NATURE-INVEST
Ingvar Fagerholm (FM, biolog)
Björksundsvägen 3
66580 Kuni
Mobiltelefon 0505901848
Email: Nature-Invest@netikka.fi

Innehållsförteckning

1 Bakgrund ... 2
2 Metodik ... 3
3 Beskrivning av planeområdet ... 3
3.1 Allmänt ... 3
3.2 Områdets norra del ... 5
3.3 Områdets södra del ... 6
3.3.1 Förekomsten av flygekorre i den södra delen ... 8
4 Den planerade placeringen av RA-tomterna vid Storträsk ... 10
5 Bedömning av planeområdet utgående från nu gällande naturvårdslagstiftning ... 12
5.1 Skyddsprogram/Natura 2000 ... 12
5.1.1 Naturvårdslagen (20.12. 1996/1096) ... 12
5.1.2 Skogslagen (12.12.1996/1093) ... 13
5.1.3 Vattenlag (27.5. 2011/587) ... 15
5.2 Förekomsten av hotade och skyddade arter enligt gällande lagstiftning ... 15
5.2.1 Hotade arter (46§ o 47§ Naturvårdslagen (20.12.1996/1096)/ 21§ och 22§ Naturvårdsförordningen (14.2.1997/160)) ... 15
5.2.2 49§ Naturvårdslagen (20.12.1996/1096) samt 23§ Naturvårdsförordningen (14.2.1997/160) Habitatdirektivets bilaga 5 ... 16
6 Hotade fågelarter inom undersökningsområdet ... 18
7 Sammanfattning/miljökonsekvensbedömning ... 20
8 Litteratur ... 20

1 Bakgrund

En naturinventering för en stranddetaljplan vid Storträsket, Oravais utfördes hösten 2017 och våren/försommaren 2018.
Planläggningen berör fastigheten LINDGÅRD 946-426-2-29 i Vörå kommun.

Figur 1. Området vid Storträsk/Bobacken, Oravais.

Figur 2. Strandområdets placering vid Storträsk.

Figur 3. Flygbild med höjdkurvor över planeområdet.

2 Metodik

Områdena undersöktes i fält i oktober 2017 och april 2018.

3 Beskrivning av planeområdet

3.1 Allmänt

Det begränsade undersökningsområdet vid Storträsk består av varierande skogsbestånd av olika ålder och artsammansättning. Längs med stranden växer lite större aspar med inslag av mindre sälgar och björk. Stranden stiger snabbt i höjd och det finns spår av gamla ängsmarker. I dag har gran och björk tagit över de och de öppna ytorna saknas nästan helt.

Bild 1. Strandområdet längs med Storträsk.

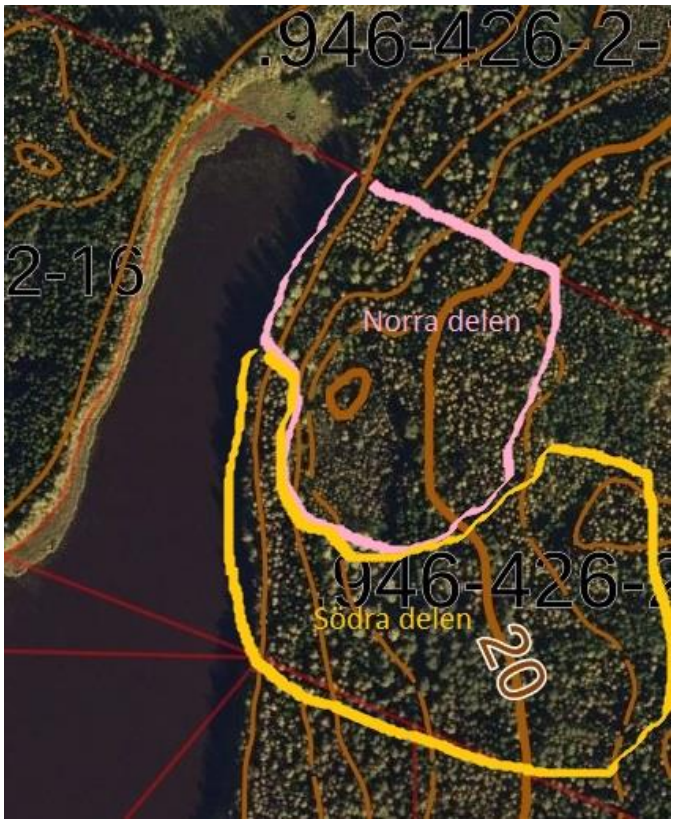
Bild 2. Lite högre upp från stranden mot nordost är högländ med glesa björkar och granar.

Bild 3. Högre upp blir björkarna klenare.

3.2 Områdets norra del

Områdets norra skogsbestånd består av björk och granskog med inslag av små aspar. En del områden verkar vara gamla ängsområden som är ”invaderade” med gran.

Figur 4. Uppdelningen av undersökningsområdet.

Bild 4. Björk-/granskogen i den norra delen.

Bild 5. Högre upp kommer klippor emot och skogsbeståndet blir klenare.
De planerade tomterna är tänkta att placeras i detta område.

3.3 Områdets södra del

I områdets södra del finns ett skogsparti med lite grövre granar med inslag av asp. Områdets södra gräns består av ett skogsdike som dränerar de högre områdena.

Bild 6. Utfallsdikets mynning mot Storträsk.

Bild 7. Diket sett från högre nivå.

Bild 8. Vattensamling högre upp som verkar vara konstgjord i tiderna. Kan möjligen vara en mindre källa.

Inslaget av lite större aspar förekommer vilket medför att tillsammans med de skiften som finns söder om området är en passande miljö för flygekorre.

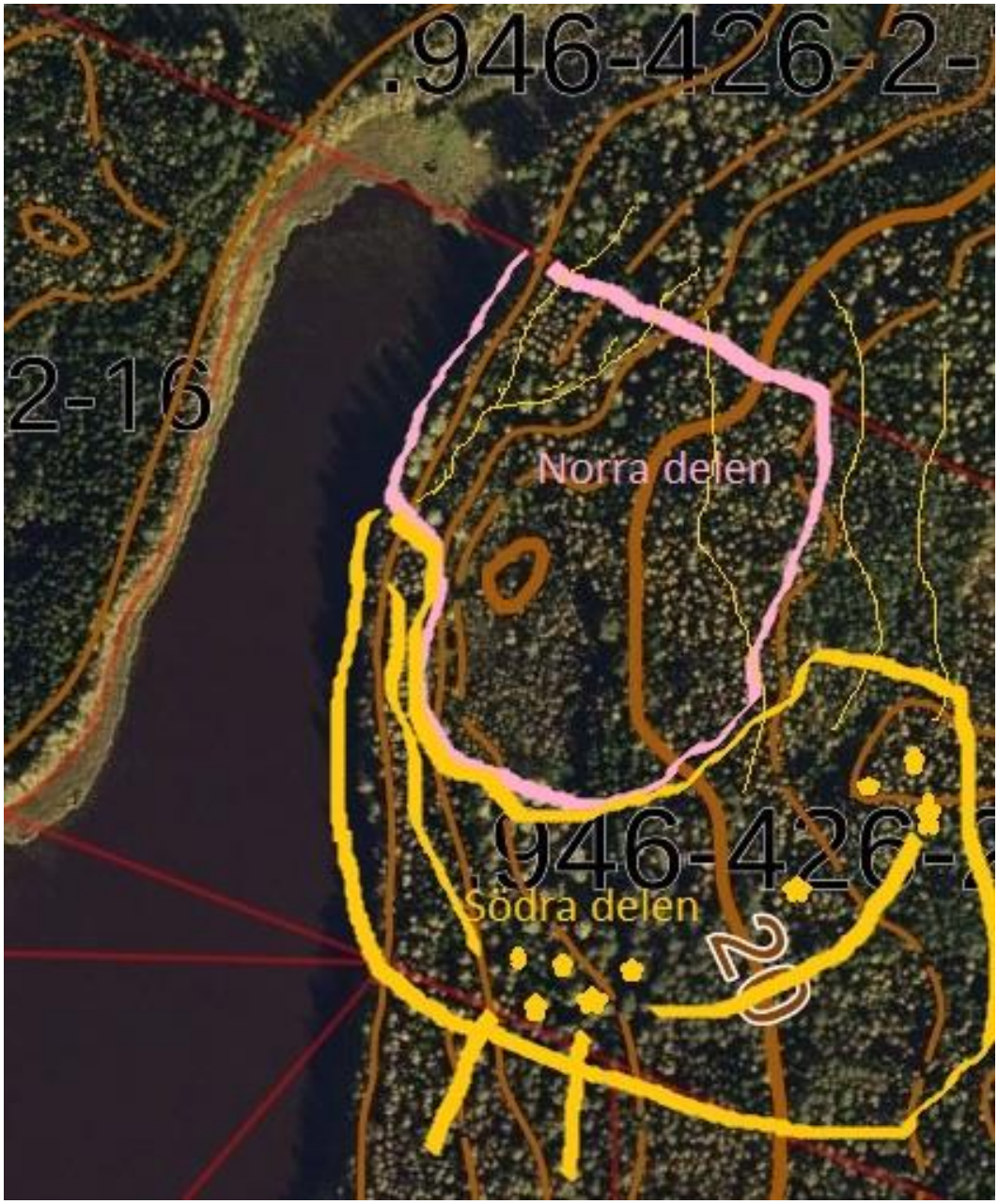
3.3.1 Förekomsten av flygekorre i den södra delen

Flygekorre förekommer i den södra delen av planeområdet relativt frekvent (figur 5). Området används speciellt som födosöksområde under vintern (aspar/björkar) och som förflyttningsstråk under övriga årstider. Speciellt i sluttningen en bit upp från stranden förekom spillning. Högre upp på ”platån” förkom endast sporadiskt som om området använts endast för genomfart.

Bild 9. Rikligt med spillning under asp våren -18.

Inga hålträd eller risbon fanns i det södra området. Men söder om planeområdet blir skogsbeståndet tätare och äldre vilket passar flygekorren.

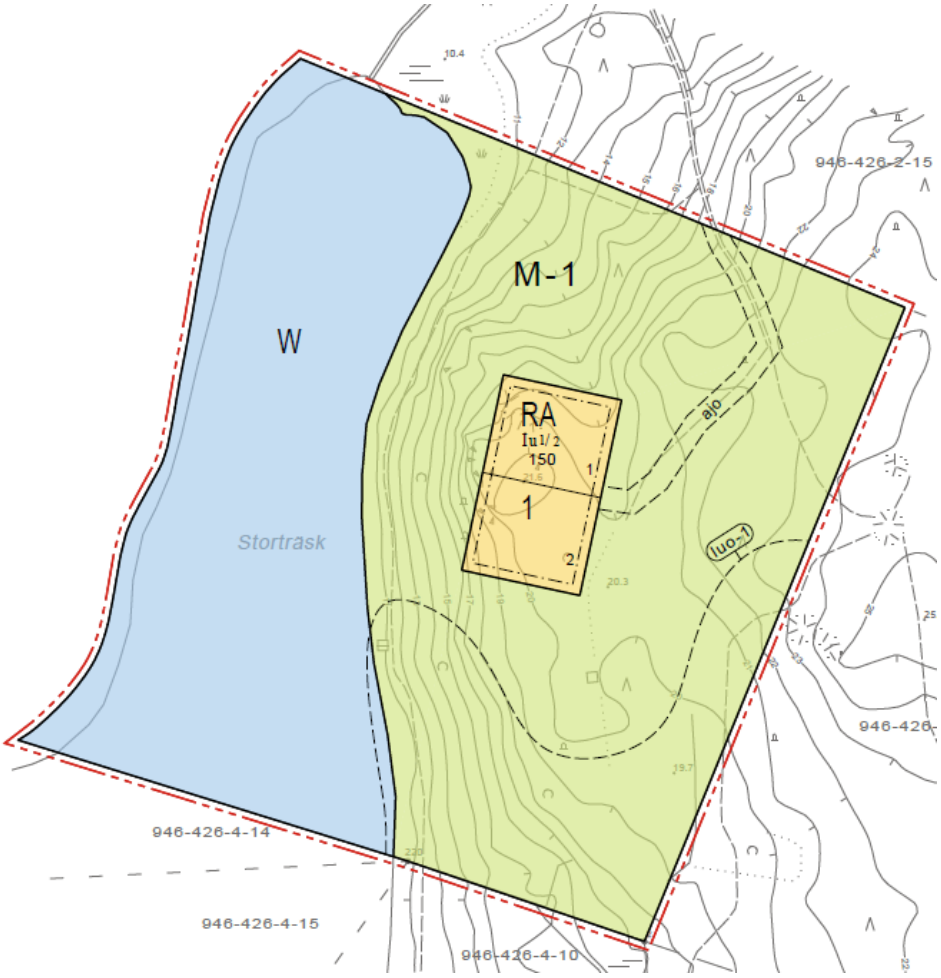

Figur 5. Området där flygekorre förekommit, speciellt på vintern.
Punkter =spillning, grov gul linje=stark förflyttningsled, klen gul linje=svag förflyttningsled

I den norra delens skogsområde hittades ingen spillning efter flygekorre. Skogsbeståndet är inte passande för flygekorre genom att den består av småbjörkar och -granar.

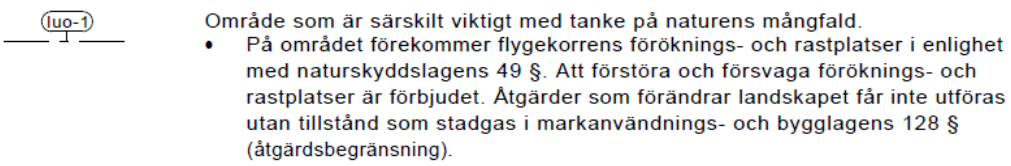
4 Den planerade placeringen av RA-tomterna vid Storträsk

I planeringen placeras två RA-tomter för fritidsbostäder i närheten av det högsta området i den norra delen (figur 6)

Figur 6. De planerade RA-tomterna på området enligt senaste planförslag (8.7.2018).

I enlighet med de miljövärden som uppdagats i miljöinventeringen så har planebeteckningarna uppdaterats för speciellt flygekorre.

Figur 7. Förslag till planebeteckning för de miljövärden som finns inom planeområdet.

Det södra området bör erhålla beteckningen *luo*, dvs. områden som är viktigt med tanke på naturens mångfald. Längs med stranden och bakom de två RA-

tomterna reserveras träd som ger flygekorren möjlighet att vandra mellan olika skogsområden. Skogsbruket bör anpassas så att flygekorrens möjligheter att fortsättningsvis verka i området inte märkbart försämras trots en mindre exploatering av området.

I många fall trivs flygekorren i närheten fritidsfastigheter där ägarna sätter upp holkar och det finns stora träd för förflyttningar mellan olika skogsområden.

Bör påpekas att placeringen av de två RA-tomterna inte är på ett område där flygekorrens eller några andra för den delen skyddade arter eller biotoper förekommer.

Bild 10. Skogsbeståndet där RA-tomterna planeras placeras.

5 Bedömning av planeområdet utgående från nu gällande naturvårdslagstiftning.

5.1 Skyddsprogram/Natura 2000

5.1.1 Naturvårdslagen (20.12. 1996/1096)

Utgående från naturvårdslagen bör de områden som omfattas av planeringen utredas enligt de paragrafer som berörs i gällande lagstiftning.

Riksomfattande skyddsprogram (NVL 77§)
1) programmet för utvecklande av nationalparks- och naturparksnätet (24.2.1978, kompletterat 2.4.1980, 19.12.1985 och 16.6.1988)
2) basprogrammet för myrskydd (19.4.1979 och 26.3.1981)
3) programmet för skydd av fågelrika insjöar och havsvikar (3.6.1982)
4) lundskyddsprogrammet (13.4.1989)
5) skyddsbeslutet för Mickelsörarna (24.8.1989)
6) strandskyddsprogrammet (20.12.1990)
7) skyddsprogrammet för gamla skogar (27.6.1996)

Kommentarer:

- *Inom det begränsade planeområdet vid Storträsk, Oravais i Vörå kommun finns inga områden som ingår i de riksomfattande skyddsprogrammen (NVL77§).*

Natura 2000 (NVL 61§ 1 mom.)

Kommentarer:

- *Inom det begränsade planeområdet vid Storträsk, Oravais i Vörå kommun finns inga områden som ingår i Natura 2000 programmet.*

Skyddade naturtyper enligt naturvårdslagen (NVL 29§)
• naturliga dungar som till betydande del består av ädla lövträd
• hassellundar
• klibbalskärr
• sandstränder i naturtillstånd
• ängar vid havsstranden
• trädlösa eller av naturen trädfattiga sanddyner
• enbevuxen ängsmark
• lövängar
• stora enstaka träd och trädgrupper som dominerar ett öppet landskap

Kommentarer:

- *Inom det begränsade planeområdet vid Storträsk, Oravais i Vörå kommun finns inga skyddade naturtyper i enlighet med naturvårdslagen (NVL 29§).*

5.1.2 Skogslagen (12.12.1996/1093)

10 § (20.12.2013/1085)

Att bevara mångfalden samt särskilt viktiga livsmiljöer

Skogarna ska skötas och användas så att de allmänna förutsättningarna tryggas för att bevara de livsmiljöer som är viktiga för skogens biologiska mångfald.

Livsmiljöer som är särskilt viktiga för mångfalden är områden i naturtillstånd eller ett tillstånd som påminner om detta, när de avviker tydligt från den omkringliggande skogsnaturen. De särdrag som områdena kännetecknas av är:

1) omedelbara närmiljöer för källor, bäckar, sådana rännilar som bildar bäddar för fortgående rinnande vatten och tjärnar på högst 0,5 hektar, när de kännetecknas av särskilda vegetationsförhållanden och mikroklimat som beror på närheten till vatten och träd- och buskskiktet,

2) följande i underpunkterna a–e angivna torvmarksmiljöer när de gemensamt kännetecknas av vattenhushållning i naturtillstånd eller ett tillstånd som påminner om detta:

a) lund- och örtkärr som kännetecknas av frodig och krävande vegetation, varierande trädbestånd och buskvegetation,

b) sammanhängande skogsfräken- och hjortrongrankärr som kännetecknas av varierande trädbestånd och förhärskande enhetlig skogsfräken- eller hjortronvegetation,

c) brunmossar som kännetecknas av att de har näringsrik jordmån, är trädfattiga och har krävande vegetation;

d) trädfattiga myrar på impediment eller tvinmark, och

e) madkärr som kännetecknas av varierande lövträdsbestånd eller buskvegetation och av att ytvattnet där har bestående påverkan,

3) bördiga mindre lundområden som kännetecknas av mull, krävande vegetation samt trädbestånd och buskvegetation i naturtillstånd eller ett tillstånd som påminner om detta,

4) skogsholmar med fastmarksskog på odikade torvmarker eller torvmarker där den naturliga vattenhushållningen huvudsakligen finns bevarad i oförändrat skick,

5) huvudsakligen minst tio meter djupa klyftor och raviner med branta väggar i berggrunden eller mineraljordar, när de kännetecknas av en från omgivningen avvikande vegetation,

6) huvudsakligen minst tio meter höga stup och skogsbestånd vid stupens nedre del,

7) sandfält, berg i dagen, stenbunden mark och blockfält som i virkesproduktionshänseende avkastar mindre än lavmoar, när de kännetecknas av ett tämligen glest trädbestånd.
De särskilt viktiga livsmiljöer som avses i 2 mom. ska vara små områden eller områden av mindre betydelse i skogsbrukshänseende. En livsmiljös ekonomiska värde ska uppskattas med beaktande av 11 §.
Närmare bestämmelser om naturtillstånd, tillstånd som påminner om detta och om särdrag hos särskilt viktiga livsmiljöer utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

10a § (20.12.2013/1085)

Allmänna principer för och förbjudna åtgärder vid behandling av livsmiljöer:
Särskilt viktiga livsmiljöer enligt 10 § 2 mom. får skötas och användas genom försiktiga åtgärder där livsmiljöernas särdrag bevaras eller stärks. När åtgärderna vidtas ska den för livsmiljön utmärkande särskilda vattenhushållningen, strukturen på trädbeståndet, gamla överståndare, döda och murkna träd bevaras och vegetation, variation i terrängen och jordmån beaktas.
Åtgärder för skötsel och användning där särdragen stärks är planmässiga naturvårdsåtgärder och åtgärder för återställande av naturtillstånd. Åtgärder för skötsel och användning som bevarar särdragen är försiktig avverkning genom plockhuggning, upptagning av enskilda fläckar med hacka och plantering av plantor eller sådd av frön till träd som hör till Finlands naturliga flora. Det är tillåtet att med iakttagande av särskild försiktighet transportera virke och ta sig över bäckfåror i särskilt viktiga livsmiljöer, men detta får inte äventyra särdragen.
Åtgärder som inte är tillåtna i särskilt viktiga livsmiljöer är förnyelseavverkning, byggande av skogsväg, markberedning som skadar den för växtplatsen utmärkande vegetationen, dikning, rensning av bäckar och rännilar och användning av kemiska bekämpningsmedel.

Kommentarer:

- *Inom det begränsade planeområdet vid Storträsk, Oravais i Vörå kommun finns inga områden som direkt kan hänvisas till skogslagens 10§ och 10a§.*
- *Men i den södra delen finns ett mindre område som troligen använts som ”vattengrop” för djur som tidigare betade i området. Vid inventeringstillfällena förekom lite vatten i gropen som leddes ner till en mindre bäck i den södra kanten. Något oklart om det är fråga om en naturlig källa eller en konstgjord vattensamling.*

5.1.3 Vattenlag (27.5. 2011/587)

11§ Skydd av vissa typer av vattennatur

Det är förbjudet att äventyra de naturliga förhållandena i flador eller glon på högst tio hektar eller källor eller, någon annanstans än i landskapet Lappland, tjärnar eller sjöar på högst en hektar eller rännilar.

Tillståndsmyndigheten kan i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från förbudet i 1 mom., om målen för skyddet av de typer av vattennatur som nämns i momentet inte avsevärt äventyras. Om ett projekt för vilket tillstånd enligt denna lag har sökts har sådana följder som avses i 1 mom., ska frågan om beviljande av undantag prövas på tjänstens vägnar i samband med tillståndsärendet. I fråga om undantag gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om tillstånd som tillståndsmyndigheten beviljat.

Kommentarer:

- *Inom det begränsade planeområdet vid Storträsk, Oravais i Vörå kommun finns inga skyddade typer av vattennatur i enlighet med vattenlagen (VL 11§).*

5.2 Förekomsten av hotade och skyddade arter enligt gällande lagstiftning

5.2.1 Hotade arter (46§ o 47§ Naturvårdslagen (20.12.1996/1096)/ 21§ och 22§ Naturvårdsförordningen (14.2.1997/160))

Enligt 46§ ”Hotade arter” och 47§ ”Skydd av platser där arter förekommer” (29.5.2009/384) i Naturvårdslagen (20.12.1996/1096) kan stadgas kan stadgas att en sådan hotad art som uppenbart hotas av utrotning åtnjuter särskilt skydd. Miljöministeriet skall vid behov utarbeta program för att återuppliva beståndet eller bestånden av arter som kräver särskilt skydd.

Det är förbjudet att förstöra eller försämra förekomstplatser som är viktiga för att en art som kräver särskilt skydd skall kunna fortleva.

Det är förbjudet att förstöra eller försämra förekomstplatser som är av betydelse för att en gynnsam skyddsnivå ska uppnås eller bibehållas för de arter som avses i 5a§ 1 mom. 2 punkten. På ikraftträdande och upphävning av förbud tillämpas 3 och 4 mom. i denna paragraf. (29.5.2009/384). Vilka arter som klassas som hotade finns listade i Naturvårdsförordningens bilaga 4. (endast arter som kräver särskilt skydd listade)

Bilaga 4 (19.6.2013/471)

HOTADE ARTER

Däggdjur:

Kommentarer:

- *Inga av de arter som kräver särskilt skydd förekommer inom planeområdet.*

Fåglar: (observationer från tiira.fi mellan åren 2010-2018)

Kommentarer:

- *Ingen av de hotade fågelarterna förekommer i närheten av planeområdet.*

5.2.2 49§ Naturvårdslagen (20.12.1996/1096) samt 23§ Naturvårdsförordningen (14.2.1997/160) Habitatdirektivets bilaga 5

Enligt 49§ i Naturvårdslagen och 23§ i Naturvårdsförordningen är det förbjudet att förstöra och försämra platser där djurarter som nämns i bilaga IV (a) i habitatdirektivet parar sig och rastar. Dessa arter hör till dem som omfattas av ett så kallat strikt skyddssystem. De arter som förekommer i Finland finns uppräknade i naturvårdsförordningens bilaga 5. Förbudet gäller alla parnings- och rastplatser; det behöver med andra ord inte finnas något särskilt fattat beslut om dem.
Den regionala miljöcentralen kan bevilja undantag från förbudet endast på strikt definierade grunder som anges i artikel 16 (1) i habitatdirektivet.

I Finland förekommande djurarter som nämns i habitatdirektivets bilaga IV (a) (23§ i Naturvårdsförordningen (14.2.1997/160), bilaga 5)

Däggdjur:

- brandts mustaschfladdermus, *Myotis brandti*
- brunbjörn, *Ursus arctos*
- buskmus, *Sicista betulina*
- dammfladdermus, *Myotis dasycneme*
- fjällräv, *Alopex lagopus*
- flygekorre, *Pteromys volans*
- fransfladdermus, *Myotis nattereri*
- gråskimlig fladdermus, *Vespertilio murinus*
- lo, *Lynx lynx*
- långörad fladdermus, *Plecotus auritus*
- mustaschfladdermus, *Myotis mystacinus*
- nordisk fladdermus, *Eptesicus nilssoni*
- pipistrell *Pipistrellus pipistrellus*
- saimenvikare, *Phoca hispida saimensis*
- stor fladdermus, *Nyctalus noctula*

- trollfladdermus, *Pipistrellus nathusii*
- tumlare, *Phocoena phocoen*a
- utter, *Lutra lutra*
- varg, *Canis lupus* (inte inom renskötselområden)
- vattenfladdermus, *Myotis daubentoni*

Kräldjur:

- hasselsnok, *Coronella austriaca*

Groddjur:

- större vattenödla, *Triturus cristatus*
- åkergroda, *Rana arvalis*

Blötdjur:

- tjockskalig målarmussla, *Unio crassus*

Fjärilar:

- apollofjäril, *Parnassius apollo*
- bokmätfjäril, *Hypodryas maturna*
- dårgräsfjäril, *Lopinga achine*
- mnemosynefjäril, *Parnassius mnemosyne*
- stor guldvinge, *Lycaena dispar*
- svartfläckig blåvinge, *Maculinea arion*
- violett guldvinge, *Lycaena helle*

Skalbaggar:

- bredkantad dykare, *Dytiscus latissimus*
- cinnoberbagge, *Cucujus cinnaberinus*
- eremitbagge, *Osmoderma eremita*
- rödhalsad brunbagge, *Phryganophilus ruficollis*
- smalbandad flatdykare, *Graphoderus bilineatus*
- större barkplattbagge (*Pytho kolwensis*)

Sländor:

- bred kärrtrollslända, *Leucorrhinia caudalis*
- citronfläckad kärrtrollslända, *Leucorrhinia pectoralis*
- grön flodtrollslända, *Ophiogomphus cecilia*
- grön mosaikslända, *Aeshna viridis*
- pudrad kärrtrollslända, *Leucorrhinia albifrons*

Utgående från inventeringen i oktober 2017 och maj 2018 vid Storträsket, sammanställning av litteratur och andra inventeringar kan följande slutsatser dras:

Kommentarer:

Däggdjur:

Björn, varg, lo:

- Förekommer inte inom planeområdet.

Utter:

- Förekommer inte inom planeområdet.

Flygekorre:

- Flygekorre förekommer inom planeområdets södra del där den aspdominerade blandskogen utgör en passande biotop för flygekorre. Spillning hittades både på hösten -17 och i maj -18.
- Planeringsförslaget beaktar förekomsten av flygekorre genom ett antal olika beteckningar (se avsnitt 3.1.1) på så torde flygekorrens behov av skydd enligt gällande lagstiftning vara tillräcklig.

Fladdermöss samt övriga arter:

- vad det gäller de 11 arter av fladdermöss som finns uppräknade i habitatdirektivet gjordes ingen kartering på grund av de begränsade områdena.
- Övriga hotade däggdjur inventerades inte på grund av den låga sannolikheten att de förekommer inom områdena.

Övriga arter:

- Inga observationer gjordes av åkergroda eller något av de övriga kräl-, grod-, blötdjur, fjärilar, skalbaggar och sländor som är uppräknade i direktivet.
- Den begränsade strandområdet skulle kunna vara en passande biotop för åkergroda men inga observationer gjordes i maj 2018.

6 Hotade fågelarter inom undersökningsområdet

I Finland förekommer 62 arter enligt bilaga I till fågeldirektivet. (www.birdlife.fi/suojelu/lainsaadanto/lintudirektiivi-lajit.shtml)

Genom egna observationer och sökningar i Tiira och andra informationskanaler kan konstateras att ingen häckning av någon av de 62 hotade arterna konstaterades år 2015.

Bird Lifes lista över hotade fågelarter i Finland

Enligt Bird Lifes lista över hotade fågelarter i Finland år 2010 kan följande bedömning dock göras av undersökningsområdet:

(http://www.birdlife.fi/suojelu/lajit/uhex/uhex-lista.shtml)

Kommentarer:

- *Av de akut hotade (CR) 11 arter, utrotningshotade (EN) 12 arter, sårbara (VU) 36 arter och missgynnade (NT) 30 arter förekommer ingen inom det begränsade planeområdet.*

7 Sammanfattning/miljökonsekvensbedömning

Till Storträsket planeras två tomter för fritidsbostäder en bit från stranden. Tomternas placering är optimal vad det gäller placering när man beaktar miljövärden, landskap och konsekvenser i övrigt. Genom att tomterna placeras en bit upp från stranden blir påverkan minde på de fågelarter och djur som ibland använder strandområdet. De miljöbeteckningar (luo/M-1) som används begränsar till en viss del markägarens möjligheter att avverka träd i området men ger flygekorren en möjlighet att sida vid sida leva med människor i närheten. Även sett ur landskapssynvinkel så är det bättre att tomterna placeras en bit upp från stranden för då syns byggnaderna inte så långt som om de var öppet på stranden.
Slutligen kan konstateras om beteckningarna följs i planen så säkerställs de miljövärden som finns i området trots en exploatering med fritidsbostäder.
Naturinventeringen och konsekvensbedömningen är gjord enligt gällande lagstiftning och torde vara en tillräcklig grund för att planen skall kunna slutföras utan några tilläggsinventeringar eller kompletteringar.

8 Litteratur

Finlands Lag II. 1997. S:t Michel 1997.

Huttunen, A. & Pahtamaa T.2002: *Luontoselvitykset yleis- ja asemakaavoissa.* Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus. Oulu 2002.

Laine, J. 1996: *Suomalainen lintuopas*. Gummerus Jyväskylä 1996.

Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: *Värdefulla livsmiljöer i skogsnaturen.* Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio. Tavastehus 1998. 191s.

Pertti Rassi, Esko Hyvärinen, Aino Juslén & Ilpo Mannerkoski (toim.), 2010: *Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010* Erillisjulkaisu. s. 685. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Södersman, Tarja 2003: *Luotoselvitykset ja luotovaikutuksen arvionti*. 109 Ympäristöopas, Vammala 2003 196s.
Ympäristöministeriö 2007: Lintudirektiivin I-liitteen lajit Suomessa
http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=9046&lan=fi
Ympäristöministeriö 2008: Suomen kansainväliset vastuulajit
http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=2406&lan=fi
Ympäristöministeriö 2010a: Uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lajien luettelo luonnonsuojeluasetuksessa
http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1756&lan=fi
Ympäristöministeriö 2010b: Luonnonsuojeluasetuksessa rauhoitetut lajit
http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1728&lan=fi
Ympäristöministeriö 2011a: Suomen lajien punainen lista 2010;
http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=368511&lan=fi&clan=fi

Ympäristöministeriö 2011b: Suomessa esiintyvät luontodirektiivin II, IV ja V -liitteen lajit
http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=9045&lan=fi,
http://www.sammakkolampi.fi/lajit/viitasammakko.html
http://www.birdlife.fi/suojelu/lajit/uhex/uhex-lista.shtml
Bird Life www.tiira.fi
Lepakkoyhdistys r.f www.lepakko.fi